СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 93. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 25-го квітня 1941. No. 93. Jersey City, N. J., Friday, April 25, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ПОСИЛАЄ АНҐЛІЇ 20 МОТОРОВИХ ЛОДОК

ВАШИНҐТОН. — Секретар фльоти Френк Накс на пресовій конференції заявив, що згідно з законом помочи Анґлії уряд вислав тепер Анґлії 20 швидких моторових лодок для боротьби з субмаринами і поверхневими кораблями. Ті лодки мають на собі торпедові труби, а також гнізда скорострілів. Вони можуть плавати з великою скорістю і підпливати під великі кораблі, та пускати в них торпеди.

Секретар Накс також заявив, що американський уряд поробив замовлення в Канаді на ріжні кораблі, які правдоподібно будуть вислані Анґлії. За них заплатить Америка.

„БЛИСКАВИЧНА ТАКТИКА" В АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Перед спеціяльним конґресовим комітетом зізнавав полковник ґенерального штабу, Вилсон і сказав, що та „блискавична тактика", з якою німці воювали в Польщі, Франції і тепер на Балкані, була добре відома американському штабови ще з 1932 р. Вже тоді американський штаб примінював цю тактику в своїй армії підчас маневрів, але внаслідок малого числа моторових частин, зокрема скорих повзів і достаточного числа боєвих літаків, цю тактику годі було поширити.

ПОТРОЄННЯ ГАРМАТНЬОГО СКЛАДУ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент війни заявив, що від 1939 р. гарматний склад в американській армії збільшився втроє. Під оглядом гармат американська армія стоїть дуже добре. А то тому, що вона тій справі віддавна присвячувала велику увагу, себто военні техніки експерементували з новими моделями гармат, а також по фабриках вдержувано постійно машини до виробу гармат. Тому тепер легко можна було потроїти гарматній склад, а також можна його далі побільшувати без великої напруги.

ПОДАТКОВІ ПРОЄКТИ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНҐТОН. — В конґресових колах є такої думки, що стопа податків для середньо і мало заробляючих людей, яку отсе плянує секретар фінансів, є завелика. Треба її обнизити, думають деякі конґресові кола, що збіраються до дебати над цею справою.

ВУГЛЯНІ ПЕРЕГОВОРИ РОЗБИЛИСЬ.

НЮ ЙОРК. — Переговори між страйкуючою юнією вуглекопів і представниками полудневих копалень вугля, розбились. В той спосіб апель президента, щоб обі сторони скоро приступали до праці, залишився без успіху. Вслід за тим секретарка праці, пані Перкінс, цю справу передала до полагодження розємчому комітетови під головством Кларенса Дайкстри. Та є побоювання, що та справа і там натраплятиме на труднощі, бо вуглекопи заявили, що не годяться на цей розємчий комітет.

УЧАСТЬ ҐАЗЕТ У КАМПАНІЇ ЗБРОЄННЯ.

НЮ ЙОРК. — На конвенції ґазетних видавців в Ню Йорку виголосив промову голова департаменту соціяльного обезпечення, Пол МекНот. Він сказав, що американські ґазети можуть відограти величезну ролю в кампанії американського зброєння, освідомляючи в тім напрямку широкий загал і витворюючи корисну публичну опінію.

ЗЛОЧИНСТВО ЗРОСТАЄ.

НЮ ЙОРК. — На річнім бенкеті центрального меркантильного товариства виголосив промову бруклинський прокуратор О'Дваєр. Він сказав, що злочинство в Америці в останніх часах почало зростати. Він говорив, що по Америці бушують сильні ґенґстерські орґанізації, яких тим тяжче потягати до відповідальности, бо вони знаменито обзнайомлені з карним законом і заздалегідь придумують для себе законні забезпечення.

ЗБІЛЬШЕННЯ УРЯДОВОЇ МАШИНИ.

ВАШИНҐТОН. — До цивільної державної служби в останніх роках принято нових 125,000 осіб. Побільшення персоналу наступило в звязку з міжнародними подіями і кампанією національного зброєння.

СТРАЙКИ НЕ РОБЛЯТЬ ВЕЛИКОЇ ШКОДИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Представники орґанізованого робітництва і представники власників фабрик мали між собою приятельську дискусію, підчас якої взаїмно висказували собі свої промахи. Коли прийшла на черґу справа страйків і їх відемного значіння на кампанію національного зброєння, обі сторони годились, що думка, начеб страйки завдавали великі шкоди кампанії зброєння, є пересадна.

НОВИЙ ОДНОСТРІЙ ДЛЯ ОБСЛУГИ ПОВЗІВ

ВАШИНҐТОН. — Військова обслуга повзів дістане нові однострої. Ці однострої будуть складатись зо сталевого шелома, блюзки і штанів. Шелома потрібно для того, бо підчас скорої їзди повзом по нерівнім ґрунті воякам в нутрі повза кидає так, що вони калічать собі голову. Шелом охоронить їх. Зновуж решта одностроя буде вшита з такого матеріялу, що добре заховує тепло і не промакає.

КОНҐРЕСМЕН БОЛДВИН ЗА КОНВОЇ.

НЮ ЙОРК. — Конґресмен Болдвин, що все був проти війни і стояв в опозиції до політики уряду, в прилюдній промові до студентів Бруклинського каледжу сказав, що він є за впровадження конвоїв, бо лиш це може врятувати Америку від цілковитої війни.

ЛЯ ҐВАРДІЯ ОБІЦЮЄ АНҐЛІЇ КОНВОЇ

Голова американської секції американсько-канадійського оборонного комітету, Ля Ґвардія, в своїй промові в столиці Канади, Отаві, заявив, що Злучені Держави разом з Канадою будуть солідарно боронити берегів західньої півкулі. Говорячи про береги, пояснював далі Ля Ґвардія, він не думає лиш самі береги, але й води на тисячу миль віддалені від найдалі висуненої прибережної точки. „Це є наше приречення в день св. Юрія анґлійському народови", говорив Ля Ґвардія. Опісля він заявляв журналістам, що це його приречення це не лиш фраза, але добре обчислені слова, які матимуть далеко йдучі наслідки. Ці слова після всякої правдоподібности означають, що Злучені Держави Америки будуть конвоювати торговельні кораблі на тисячу миль вглиб Атлантійського океану, від найдалі висуненої прибережної точки, що мабуть буде в Новій Фунляндії. Від Нової Фунляндії до Анґлії є троха більше, як дві тисячі миль. В той спосіб майже дві третих морського шляху з Ню Йорку до Анґлії булоб покрито американськими збройними силами.

ДЕБАТИ НАД КОНВОЯМИ В КОНҐРЕСІ

В урядових вашинґтонських колах слідне бажання викликати в конґресі широку дебату над тим, чи може Америка конвоювати своїми военними кораблями посилки до Анґлії? Бо хоч уряд у засаді давно порішив, що такі конвої дуже потрібні, то уряд сам не зробить в цьому напрямку кроку, як довго не має запевнення, що за тим потягненням стоїть велика більшість американської публичної опінії. А публична опінія нині під тим оглядом майже рівно поділена. Як виказують бюра публичної опінії, американська публична опінія скорше склониться до конвоювання, коли знатиме, що без конвоювання намарно пропадають американські военні продукти йдучі до Анґлії і виграна Анґлії дуже сумнівна. Уряд хотів би, щоб ця справа була в конґресі якслід вилущена і щоб люди довідались, скільки продуктів, вироблених в Америці і посланих без заплати Анґлії, опиняється на дні моря.

ЛИНДБЕРҐ ДАЛІ ПРОТИ ВІЙНИ І ПРОТИ ПОМОЧИ АНҐЛІЇ

На великім масовім вічу в Менгетен Сентер, в Ню Йорку, промовляв Чарлс Линдберґ і говорив, що Анґлія і цей раз хоче заманити Америку до війни і дістати від неї не лиш поміч в продуктах, але й в експедиційній армії. Анґлія мусить програти цю війну, говорив він. Навіть Америка їй не поможе. Але це булаб траґедія, якби впала Британська імперія, додав він. Проте він гостро критикував американський уряд, який пхає Америку до війни. Війни хоче лиш мала горстка, казав він. Більшість її не хоче.

АЛІЯНТСЬКІ ВІЙСЬКА В ГРЕЦІЇ ЗНАЙШЛИСЯ В ДУЖЕ КРИТИЧНОМУ ПОЛОЖЕННЮ

Відомости, які надходять з бойових фронтів у Греції, вказують наглядно, що німецькі війська посуваються вперед з такою великою скорістю, що тільки завдяки надзвичайному геройству греків і британців, що прикривають відступ, вдається ще вдержувати правильну бойову лінію і спинювати прискорений німецький наступ на Атени. Та ніхто не сумнівається, що справа втрати Атен є питанням уже годин, а не днів. Стратеґічне положення погіршилось з тої хвилини, коли мусіла піддатись в Епірі головна грецька сила, що виносила від 250 до 300 тисяч вояків. Іншого виходу мабуть не було. Бо німці наступали на ту армію з великою силою зо заходу, а з переду натискали збільшені італійські сили з Альбанії. Та не зважаючи на те, грецький король, що вже перебуває разом з престолонаслідником і деякими членами уряду на острові Креті, не дав своєї згоди на ту капітуляцію. Він теж проголосив з Крети, що війна буде продовжатись аж до самого кінця, себто до повної перемоги. Очевидно, що король числиться з тим, що війна з самій Греції може на якийсь час припинитись, але вона буде продовжатись деінде. Продершись через Термопілі, німецькі панцирні дивізії ввійшли на доли, звідки можуть наступати вже скоршим темпом, що й діється. Крім того німці мають величезну перевагу в повітрі. Численні бомбовики постійно обкидають бомбами ті грецькі та британські частини, що стоять на задах. А крім того бомбардують всі грецькі пристані, шукаючи за кораблями, якими моглиб відпливати британці. Кажуть, що німці, коли їм здавались греки, дозволили грецьким офіцирам носити далі шаблі на знак признання тої хоробрости, з якою греки боронили своєї землі.

УЖЕ ЧИСЛЯТЬ, ЩО ЗИСКАЮТЬ НА БАЛКАНІ

В Італії, де недавно панував всюди цілковитий сум, тепер всюди радість з того, що піддалась італійцям головна грецька армія, будучи, як відомо, окружена зо всіх боків. Всюди говориться про „перемогу" та про те, що то Італія тепер повинна дістати на Балкані при поділі Югославії, а може й Греції. Замітне те, що італійці хочуть забрати ще й словінську Дальматію, по яку посягає „незалежна Хорватія". Те останнє зовсім оправдане, бо словінці й хорвати завжди ішли разом і це є оден нарід. Далі Італія хоче забрати теж і Чорногору.

ПО ЗЕМЛЕТРУСІ. — Робітники шукають за жертвами в румовищах домів, повалених землетрусом у Колімі, в Мексику. Досі начислено 174 жертви, що згинули під власними мешканнями в одній Колімі, а число всіх жертв певно переносить дві сотки.

РОСІЯ БУДЕ В ВІЙНІ З НІМЕЧЧИНОЮ; СКОРШЕ ЧИ ПІЗНІШЕ, АЛЕ БУДЕ; КАЖУТЬ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН. — Якби не розвивались военні події, певні британські кола постійно приходять у всьому до одного й того самого заключення: мусить прийти до війни Німеччини з Росією. Про те саме говориться тепер у звязку з подіями на Балкані. Зокрема, коли обговорюються наслідки заграбання німцями деяких островів на Еґейськім морі, при самім вході до Дарданелів. Вже те, що вхід до Дарданелів може бути контрольований Німеччиною, повинно заставити Совети повзяти якісь рішальні кроки, кажуть у Лондоні. Бож Росія завжди була дуже вразлива на те, коли ішло про впливи на Балкані, а особливо про Дарданелі. Та справа стала тепер дуже актуальною з того боку, що Німеччина, як кажуть, мала зажадати від Туреччини згоди на цілковиту військову контролю над Дарданелями. За те мала Німеччина запропонувати Туреччині частину Тракії, що досі належала до Греції. Тяжко сказати, яка буде відповідь Туреччини. Хоч можна сумніватись, щоб вона дала на таке згоду легкою рукою. Якщоб це й сталося, то хіба під великим примусом. У тій справі мають вестись переговори між Туреччиною і СССР. І, очевидно, рішення Туреччини буде залежати в многім від становища Советів, себто від того, чи вони пішлиб разом з Туреччиною війною проти Німеччини.

СОВЄТИ ПРОПОНУВАЛИ НІМЕЧЧИНІ СПІЛКУ.

Далі кажуть в Лондоні ще й те, що коли німці заняли острови на Еґейськім морі, Совети мали звернутись до Німеччини з предложенням спільної контролі Дарданелів. Та Німеччина на це не згодилась. З того теж заключають, що німецькі настрої супроти Советів не є найліпші, та що у будуччині конфлікт між Росією і Советами неминучий.

НАЙКРАЩІ СИЛИ СТОЯТЬ В УКРАЇНІ.

БЕРН (Швайцарія). — Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" подає, що те, що Румунія тепер підносить голову і ставить домагання в справі звороту деяких територій, забраних їй Мадярщиною, є у звязку з впливами Москви на Букарешт. Є це боротьба за впливи на Балкані. Та вона може остаточно скінчитись справжньою війною. До неї може прийти, каже кореспондент, вже через те, що досі не є вияснене справжнє відношення Німеччини до України. Це Москва добре знає. І готовиться до того випадку, колиб Німеччина захотіла іти на Україну. Кореспондент стверджує, що не можна рівняти военної кампанії в Фінляндії з тим, що буде в Україні на випадок війни. Він каже, що Україна є завалена найкращим советським військом, що є модерно узброєне. Це не те військо, що було в Фінляндії. Воно є витреноване під доглядом заграничних військових знавців, спроваджених головно з Туреччини.

ТУРЕЧЧИНА НЕ УСТУПИТЬ.

ІСТАНБУЛ. — Асошіейтед Прес доносить, що Туреччина готується до війни, та що вона не піддасться німецькому натискови, чи якому іншому, коли іде про те, щоб вона резиґнувала зо своїх суверенних прав.

БУДЕ ДОВГА ВІЙНА.

ЛОНДОН. — Таке заповідає дружина британського премієра Чорчіла й взиває британців до надлюдських зусиль, щоб видержати в боротьбі й перемогти.

ТРЕБА БУДЕ ПЕРЕЖИТИ ТЯЖКІ ХВИЛИНИ.

ЛОНДОН. — Американський кореспондент, Роберт П. Пост, описує надзвичайно важке положення осіб, що стоять тепер при кермі британської політики чи военних діл. Кожний знав, що хіба чудо може спасти Грецію остаточно від того, щоб її не заляла міліонова німецька армія в сполуці з італійською. А проте, те, що діється в Греції, викликує гостру критику. Та таке завжди буває в подібних випадках. Тепер це остільки прикре, що в цю критику замішана Австралія, яка невдоволена з военної кампанії в Греції, де є поважне число австралійців, ніби тому, що є тої думки, що краще було її не зачинати, як зналося, що не буде можна там вдержатись. З тим невдоволенням, як кажуть, звязана номінація австралійця ґен. Томаса Блеймі другим по ґен. Вейвелю командантом середньо-східніх британських военних сил.

НЕ ДО ПОРІВНАННЯ З ПОЛЬЩЕЮ І ФРАНЦІЄЮ.

СМИРНА (Туреччина). — Военні події, які розгриваються в Греції не можна порівнувати з тим, що діялось підчас війни в Польщі, а потім у Франції, пише кореспондент Асошіейтед Прес. Він каже, що грецька армія була готова до весняної офензиви, повна геройських почувань. Вона, каже він, булаб цілком певно вигнала італійців з Альбанії. Та нещастя наступило тоді, коли вступила у війну Німеччина. Греки переживали в останніх днях таку страшну траґедію, якою хіба переповнені одні тільки старинні грецькі драми. Британці не потребували нічого лякатись в Греції, бо всюди греки держали бойову лінію до останку. Ніде не видно було впадку духа. Навпаки мораль війська й населення була дуже висока. А того всього не було в Польщі, як і не було того в Франції. Офіцири і вояки в Греції не втікали, а видержували найгірші атаки. І якщо британці не зможуть видістатись з Греції, то це буде тому, що вони держались на своїх позиціях по геройськи, разом з греками.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ФАНТАЗІЇ ПРО ВЕЛИКУ ПОЛЬЩУ

В одному з чергових чисел відомого нюйорського щоденника „Гералд Трибюн" звертає її колюмніст Марк Соливен увагу на вагу заяв американського уряду щодо ріжних питань заграничної політики, а передовсім щодо допомоги Америки для ріжних народів, що борються проти Німеччини. Як каже Соливен, перехід Злучених Держав від політики строгої невтральности до політики симпатії для всіх жертв німецької агресії викликує в цих народах часто неоправдані враження. Вони видно думають, що Америка готова зробити все, що в її силі, щоб ці краї оборонилися перед агресією.

Марк Соливен наводить як приклад таких широких надій недавну промову грецького премієра, що, на його думку, виявляє враження, ледво чи оправдані фактичним станом речей. На погляд Соливена, в цьому враженні є багато власних сподівань греків. Іншими словами, греки сподіваються від Америки більше, ніж вони є оправдані сподіватися, а сподіваються тому, бо їм хотілосяб мати таку поміч.

Марк Соливен міг навести ще один примір, хочкуди яскравіший, бо в цьому випадку політик говорив про велику поміч Америки не поза границею, але в самій Америці. І заявляв в Америці речі, які властиво лише самий президент або його акредитований представник може говорити. Маємо очевидно на думці польського ґенерала Сікорского, що оноді на масовому вічу в Ню Йорку заявив, що президент Рузвелт у розмові з ним запевняв Сікорского, що він, президент Рузвелт, хоче великої Польщі.

Яку ціль мав ґен. Сікорскі, даючи таку заяву, можна догадатися. Нюйорське масове віче було важке, без усякого запалу, просто мертвецьке. Якщо воно репрезентує загальний настрій серед американських поляків, то й не можна дуже дивуватися, що ґенерал хотів додати якого-такого запалу „американській Польонії" запевненням, що американський уряд є за велику Польщу! Це ще не було би так зле, якби не те, що за такою чуткою певно підуть заходи американських поляків добитися від американського уряду якусь заяву, яку можна буде потім пояснити як потвердження чванькуватих слів ґенерала.

Як довго американський уряд вів заходи, зміряючі до приєднання совєтської Росії на свій бік, так довго польські заходи добитися явної обіцянки в справі великої Польщі не могли мати вигляду, бо звісно, американський уряд не хотів би сказати, що він стоїть за відобрання назад від Росії країв, що їх забрала Росія в 1939. році, земель, без якої велика Польща чейже неможлива. Тепер, коли Америка вже майже не має надії приєднати Росію на свій бік, поляки можуть подвоїти свої заходи за американську заяву.

Тому, коли Марк Соливен остерігає Америку перед робленням безпідставних обіцянок, або неоправданих вражінь, то до цієї осторого треба ще додати осторогу в справі польських зазіхань на велике моцарство.

ГІРКА ДОЛЯ ҐАЗЕТИ

Якраз цими днями відбувається в Ню Йорку річна конвенція Американського Союзу Газетних Видавців, присвячена справам американського газетярства. На першій сесії тої конвенції обговорювано важливе положення американських менших газет, себто газет, що мають менше ніж 50,000 читачів. Через всі промови референтів і дискутантів тягнулися червоною ниткою переконання про вагу цієї преси для інформації публики та журба за її важке положення: за десять літ не стало таких 77 щоденних газет. За головну причину подали зріст коштів видавництва.

Дебати цієї конвенції газетярських надкладців може бути підходячою основою для дискусії стану імігрантських газет узагалі, а української спеціяльно. Адже імігрантська преса складається з малими вийнятками з таких дрібних ґазет понижче 50,000 читачів. Адже ця преса сповняє велику задачу коло інформування великого числа людей в Америці, очевидно імігрантів, і заслугує на удержання. Ця преса терпить через такі самі матеріяльні клопоти, які терпить преса англійською мовою, а в додатку до всіх цих клопотів, має ще один великанський клопіт, що через закриття іміграції число її читачів не може зростати.

Українська газета ділить ті труднощі з іншими імігрантськими газетами. Вона терпить передовсім через дороження всяких матеріялів. Досить буде згадати, що коли „Свобода" платила ще в 1937 році за тону паперу $43.50, вона нині платить $50. Через таку підвишку паперу „Свобода" заплатить за папір коло $1,000 річно більше ніж вона заплатила би при старій ціні. В подібний спосіб піднялися ціни на інші матеріяли.

За останні роки зросли кошти на робітників при ґазеті; складачів, друкарів, висилачів. На основі закону їм платиться за 40 годин праці в тиждень стільки, скільки три роки тому їм платилося за 48 годин праці. Значить, нині в порівнанні зперед трьома роками кожний робітник дає газеті один день менше праці на тиждень.

Через війну майже всі европейські кореспонденти „Свободи" не можуть присилати матеріялів до ґазети й через те на редакційних робітників спадає більше праці.

Через війну перестали з краю приходити українські книжки. Через те здержався майже зовсім книгарський рух, що спирався на імпортованій книжці (бо збут їх в Америці замалий, щоб виправдувати видавання книжок в Америці на більшу скалю). Це закрило одно з важних жерел доходу для газети.

Друге жерело, яким для такої газети, як наша, є принагідні друкарські роботи, висохло, як по ріжних українських кольоніях повставали місцеві друкарні, і як наші люди навчилися ходити з друкарськими роботами до англійських друкарень.

Головний прихід для всякої ґазети є оголошення. Оголошень наша ґазета має замало, а не забагато. Як би газета мала багато оголошень, вона могла би тим самим коштом для читачів видавати більше сторінок. Цей звязок між величиною ґазети й скількістю сторінок у ґазеті є очевидний усякому, хто лише на цю справу зверне увагу. Власне з цього боку ґазети в Америці потерпіли останніми часами найважчі удари. Оголошення по всіх ґазетах в Америці від кількох літ сильно потерпіли від конкуренції радієвих розголошень. У чужинецьких ґазетах оголошення потерпіли ще більше, ніж в англійських ґазетах.

У цей спосіб одинокою підпорою нашої ґазети остала таки та оплата, яку передає „Свободі" Український Народний Союз за видавання „Свободи" й „Украйніен Віклі". З огляду на те, що інші жерела приходів висихають, а кошти видавництва зростають, не вистарчає вже на оплачення всіх видатків „Свободи", хоча ці видатки обкроєно вже до крайньої можливости. Не можна закривати факту, що й „Свобода", як багато інших ґазет, найшлася тепер у важкому стані й потребує помочі.

До того ми не можемо закривати очей і на можливість ще дальших труднощів. Навіть якби уряд найшов спосіб здержати зріст цін на матеріяли, він може з приступленням Америки до війни завести обовязок чужомовних газет подавати йому переклади новинок і статей. Можуть виринути ще інші можливости, з якими будуть получені кошти.

Через те, розважаючи над питанням удержання часопису, нам треба брати під увагу всі існуючі труднощі, а рівночасно передбачувати майбутні та старатися найти на них якусь зараду.

Війна за Атлянтик

Як стверджують майже всі військові знавці вислід теперішньої війни залежатиме від висліду битви за Атлянтик. Ця битва, хоч найголовніша зо всіх дотепер виконаних, чи плянованих, на зверх дуже невидна і сіра. Ведеться вона між Німеччиною і аліянтами, вже від першого дня війни і викликує собою серед невоюючого світу невелику увагу. Грубими буквами доносили колись газети про битви зведені на польських територіях. Ще грубшими буквами друкували звіти з піль Бельгії, Франції. Немалу увагу присвячують тепер битві на Балкані. Але про битву за Атлянтик відносно пишеться мало, та й то десь у середині газети. А бувало в першім році війни з тої битви навіть сміялись. І хоч кораблі та субмарини завзято змагались і себе затоплювали, ми в Америці називали цю війну „фоні", „смішною". А то тому, бо над лінією Мажіна панував відносний спокій, а вояки перед укріпленнями безжурно купались.

Проте боротьба за Атлянтик вперто і завзято велась і кріпшала. Завданням цеї битви є осягнути контролю над Атлянтійським океаном й спинити противній стороні доплив харчів й інших потрібних для війни матеріялів. Англія блькує Німеччину і хоче зігнати з Атлянтику всі її воєнні і торговельні судна, не допускаючи в той спосіб до Німеччини її харчів, ні сирівців потрібних для военного промислу, ні готових военних продуктів. Те саме робить Німеччина Анґлії, стараючись не допустити матеріялів з Америки.

Якби Німеччині вдалось перервати анґлійську комунікацію і дійсно не допустити до Анґлії продуктів, британська твердиня і осередок 500-міліонової імперії, мусілаб впасти. Колиб одначе Анґлії вдалось цілковито зігнати з Атлянтику німецькі воєнні і торговельні кораблі, то на далеку мету Німеччина програлаб. Бо Европа таки не є самовистарчальна. Навіть за добрих часів вона витворювала лиш 85% потрібних харчів, а 15% мусіла спроваджувати з чужих країв. З вибухом війни ця її самовистарчальність ще більше обнизилася і далі обнижається; бо забрано міліони молодих робітників з хліборобського промислу; також дається в знаки нищильна сила противної сторони. Ми вже нині є свідками великого голоду в Франції, Еспанії, Бельґії, Голяндії, Норвеґії і інших захоплених та незахоплених німцями краях. Відносно, під оглядом харчів, ще найкраще стоїть Німеччина. Але з бігом літ, коли не приходитимуть харчі зо заморських країв, виснаження і голод буде закрадатись і до неї. Зрозуміло, що велику помічну ролю можуть відограти для Німеччини Совети. Щоб не знищити совєтської економічної системи, німці, після всякої правдоподібности, будуть проникати Совети мирним шляхом, упикаючи внутрі революції. Так виглядає, що вони навіть дозволятимуть Советам далі відривати куски територій з їхніх жертв, знаючи, що Совети всеодно разом з новонабутими добичами находяться на їхній, себто німецькій загороді.

Проте Совети не зарадять лихови аж на стільки, щоб розвязати якслід справу европейського прохарчування. Перш за все Совети нині самі мають далеко більше населення, ніж вони мали його перед першою світовою війною. По друге комуністична система випродуковує відносно менше харчевих продуктів ніж колишня система приватної власности. Нині населення Советів частенько само голодує. Колиб до того трапилось таке, що на Україні вибухла революція, яка до решти збурхалаб економічне життя краю, німецькі надії на продукти з Советів ще більше змалілиб.

Отож, найважнішою битвою таки далі залишається битва за Атлянтик.

Треба признати, що на Атлянтику німці дотепер відносять чималі успіхи. Вони дотепер затопили величезну скількість анґлійських і інших кораблів, що везли до Анґлії продукти. Анґлійський уряд начисляє цих корабельних жертв на пять і пів міліона тон. Німецький уряд ті жертви в своїх обчисленнях подвоює. Та якби воно не було, анґлійці самі признають, що ці жертви великі і що коли щось ґрунтовно не зміниться, то вигляди на успіхи в цій боротьбі за Атлянтик дуже слабі.

У тій боротьбі за Атлянтик беруть участь у першу чергу анґлійські воєнні кораблі, вбільшости контрторпедовці, які слідкують пильно за німецькими субмаринами. Вони постійно супроводжають громади торговельних кораблів, повільних і тяжких немов старі корови. І коли побачать, що звідкись зпід води субмарина виставляє свій періскоп, вони миттю справляють у той бік дула своїх гармат. Трапляється часто, що заки субмарина випустить свої страшні торпеди, гармати корабля розібють її. Та найчастіше, як це завів Гітлер, субмарини нападають на конвої гурмою, немов стадо вовків. Тоді треба дуже сильної охорони, щоб відбити торговельні кораблі від торпед. Звичайно бувають тяжкі втрати в кораблях.

При тім по океані пильно слідкують за кораблями літаки. Вони наглядають за чужими субмаринами, а також за боєвими кораблями. Бо по Атлянтику бушують також поверхневі німецькі боєві кораблі. Знову ж німецькі літаки пильно слідкують за тим, щоб відкрити якийсь конвой. Вони тоді також атакують кораблі, або радіом повідомляють субмарини, куди вони мають поспішати, щоб перехопити ворога.

Анґлійці, щоб охоронитись перед німецькими нападами, стараються нищити німецькі субмарини в їх матерніх гнізді. Головні субмаринові бази німці створили собі в двох французьких пристанях, Лоріен, і Брест. На ті бази анґлійці раз-ураз скидають сотки тон вибухового матеріялу.

Знавці кажуть, що Анґлія, якої головні сили спутані іншими морськими діяннями, не дасть собі сама ради з німецькими субмаринами. На поміч їй мусить прийти Америка. Вона мусить дати поживу й її доставити на місце призначення.

Ось над тою справою глибоко застановляються нині президент, уряд, а також ціла американська нація. Коли американські воєнні кораблі зачнуть конвоювати анґлійські торговельні кораблі, то певно, що німецькі субмарини зачнуть атакувати американські кораблі. Ті зачнуть оборонятись і настане для Америки справжня війна.

Так виглядає, що того шляху Америці вже не уникнути. Її життєві інтереси і її політика занадто заанґажовані у висліді цеї війни, щоб тепер завертати з половини шляху.

ЗБІРНИК В ЧЕСТЬ ІВАНА ФРАНКА.

У Львові вийшов з друку літературний збірник в честь Івана Франка. В ньому вміщені досі недруковані твори Франка: „Гуцульський король" і юнацька драма: „Осада корабля". В збірнику поміщені спомини сина поета Тараса Франка і розвідки Володимира Дорошенка, Василя Щурата й Михайла Возняка.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(7)

Спершу вона не могла пізнати, де вона. Але як вийшла на вулицю, знайшла дорогу.

Бігла й сильно стискала ручку пістолі, кожної хвилини готова боронитися. Бігла що сили; пошпотувалася в темноті, падала, оббивала собою плоти. Мов сполохана пташка, втікала перед шулікою. Сил не ставало, віддих у грудях завмирав. Ледви добігла до хати.

Але за багато наробила шелесту, щоб не побудити старих. Мусій зірвався з постелі, викресав вогню, засвітив, дивиться: на порозі обдряпана, розхристана з „наганом"[18]) у руці лежить Ярина.

Старий зчинив крик, побудив челядь, — почали відтирати.

Відкрила очі, і старі ожили. Коли розказала свою пригоду, Мусій не тямив себе із гніву. Як-стій зібрав сусідів, кинулися до Пшебюрського — та по Копачову і слід застиг.

*

На Україні творилося щось страшне. Кровю сходило над нею осіннє сонце, мов кровю обкидало останнім промінням цю країну краси і смерти. За багато ненаситних мала ворогів, і небагато, дуже небагато оборонців. І ті, що були, знемоглися.

Одні в могилах, у вічному сні, — лише вітри буйні співають пісню над ними:

„Спіть, хлопці — спіть!
Про долю-волю тихо сніть...!"

Другі в лічницях, а то під тинами; на возах ждуть свойого кінця; тифове маячіння плете їм чудові казки.

Треті найшлися на заході — за дротами. А воріг шалів, затрату ніс. Царські ґенерали[19]) лад заводили на селах „карними отрядами"[20]). „Червоні" — контрреволюцію виполювали між безборонними скорострілами. Села палахкотіли вогнем пожеж, по містах гуляла „Чека".[21]) Не проходила година без зойків, без крови.

Почали між собою люди тихцем шепотіти про таємних месників.

То тут, то там спалахкувала іскра народнього гніву.

Якась таємна сила почала ворогів нищити. Несхопливі месники. Мов ті духи кари виринали між полчищами москалів, мов ті духи помсти несли присуди смерти і мов ті марева зникали.

Неначе на мішку з порохом сиділи на Україні й царські ґенерали й большевики.

Дрїжали перед незнаним та грізним противником. А вони ховалися по ярах, по лісах, розбігалися по домах і знову збиралися, щоб несподівано москалів заскочити. Витягали зброю, заховану ще за кращих часів, радилися десь у гущі лісів, а то й під стріхами низьких селянських хат. Підступом нищили ворога і ждали весни, поки їх не прийме зелений ліс, щоб зірвати велике повстання.

А поки-що люди шепотіли між собою про цю нову таємну силу, вірили й не вірили в її щастя, але духом були з нею.

*

Пізня осінь сікла дощами й заносила снігом. Розкисли подільські поля. На брудних пустих стернях гуляло гайвороння. На відлімках зброї, на розбитих, поломаних возах, на кінських трупах, що визирали з болота розмоклих доріг виводило воно свою різьку осінню пісню.

— Кра-кра! Кра-кра! — лунало в просторах, і з шумом осінніх вітрів зливалися горляні вороняч} крики й губилися в сизих туманах навислих хмар.

Сумно ставало в селі. Ночі глухі, страшні. Видзвонював каплями дощу по шибах вітер і не давав спати.

Ярина ночами мучилась. Туга за милим і страх за його життя — зганяли сон з дівочих вій. Серед ночі, в тиші вчувся їй Йосипів голос, його благання. В гуді вітру за вікнами вона чула якийсь плач, скарги якісь.

Не може спати Ярина, і все неначе чогось жде, когось чекає. А думки роями звиваються над її білим чолом.

І нараз у одну таку пізню ніч вона чує рух на вулиці, скрипіт возів, уровані голоси, наклики, гамір.

На їх подвіря заїжджає віз. Хтось стукає в двері.

Ярина відчиняє.

Галичани! Бліді обличчя, болотом позаваловані плащі.

Вводять когось попід руки в хату. Страшний як та смерть. Заросле обличчя. Непритомні очі задивилися кудись у далечінь, не бачать її, не бачать нікого.

В Ярини забилося молотом серце:

— Йосип!

Він не чує. Повис на руках товаришів. Лише очі вперлися в стіну й сяють блиском тифової гарячки.

— Йосипе! Йосипе! — почувся голос радощів і болю.

— Де я? — і висунувся з обіймів.

Піднесли, уклали на постіль і прощаються хлопці.

— Ми вас у добрі руки віддаємо, пане поручнику! — Видужайте, вертайтесь до нас, а нам у дорогу час! — і цокнули закаблуками чобіт; сумно відбився в кімнаті брязкіт остріг.

Пішли.

Стихав зпроквола на вулиці гамір. Недужий блудним зором розглядався по світлиці. Не пізнавав, що тут колись був. Аж зійшовся з ясними незабудьками очей Ярини:

— Ярино! Це ти? Чи мрія моя? Ти Ярина?

А бідна дівчина схилила голову на Йосипові груди й тяжко гірко заридала.

— Яке щастя моє!

*

Заходилася Ярина коло Йосипа. Їжа її не береться, ночами не спить. А він, як та колода не ворухнеться. Це так днями. А ночами щось говорить, когось кличе, до бою хлопців веде — маячить. Зривається з постелі, — ледви Ярина собі раду дає.

І так дні за днями, ночі за ночами.

Гарячку йому напоями відганяє, лід на голову кладе, і своїми малинами з його спалених чорних уст її спиває.

Втомилася, сердешна, коло недужого. Побліла, змарніла. Старі за голову беруться, та Ярину від ліжка слабого відтягнути їм не сила. Ні на крок не відійде, не дасть себе нікому заступити.

Нарешті — Йосип запав у мертвечий, дивгий сон і — до життя прокинувся. Тепер іншими очима на світ глянув, став веселий, спокійний.

(Дальше буде)

---

18) Наган — револьвер.

19) „Царські ґенерали" — назва для офіцирів ґенерала Денікіна.

20) „Карні отряди" — карні відділи, які завів ґенерал Денікін на Україні; вони нападали на села й немилосерно катували селян за те, що землю панам повідбирали; через те, що в таких часах важко розміркувати, хто винен, хто невинен, а судів не було — то часто карали невинних.

21) Чека — скорочена назва „Чрезвичайна комісія" — (надзвичайна комісія), большевицька комісія, що її покликали до життя для боротьби нібито з противниками большевицької революції; ця комісія визначилася нечуваними у світі звірствами, такі муки відомі були тільки в глухому середньовіччі... Кілько наших людей, великих українських патріотів, убила Чека — ні не злічити!...

Регабілітація Івана Лютого

Серед повені „історичних" повістей, що мають витвори-ти традиції московського ім-періялізму на взірець відомих романів Генрика Сенькевіча, але, очевидно, без його без-сумнівного письменницького таланту, зявилась і повість я-когось В. Костилева затитуло-вана „Москва в Поході" і при-свячена добі Івана IV., який слушно дістав характеристич-не імя — Лютого. Автор дає обширні пояснення до неї в фейлєтоні „Ізвестій" з 19. III., де намагається довести, що цей типовий большевик XVI. віку на московськім троні зо-всім не був лютим, але вели-ким основником єдности „ро-сійської" держави, додамо, в добі, коли про неї ніхто ще й злого сну не мав. Автор по-кликається на Карла Маркса, який зазначив в „Хроноло-гічних Виданнях", що Іван IV. провадячи війну проти Ліво-нії, намагався здобути доступ до Балтійського моря та віль-ний шлях до Европи, наслід-ком чого Петро І. так захоп-люватся особою цього свого попередника. Далі Костилев докоряє письменникам доре-волюційної доби, які звертали мало уваги на досягнення ца-ря Івана на полі зміцнення московського царства, а зо-крема Костомарову, який в своїй повісті „Кудеяр" станув на бік Сильвестра, Адашева і Курбського, які противились лівонському походу. Лає він і ліберальних істориків, що „ві-шали псів" на Івана IV., а на-віть перекрутили значіння сло-во „опрічники", які лютували зовсім не проти народу, а проти запанілих аристокра-тів"... „Централізм, якого су-воро дотримувався Іван IV., зміцнював сили народу, був добродійством для нього і обєднував русскіе землі під єдиною владою царя... В од-ній з історичних пісень натя-кається на те, що син царя був також зрадником, чому цар і наказав вбити його..."

Отже, як бачимо, в Москві за чотириста років не багато змінилось. Але подібність ця для автора очевидно не ви-старчає і він помагає собі на-копичуючи смішні в своїй брехливости анахронізми. „В усіх походах Івана IV. брав нарід найбільш діяльну у-часть, особливо в часі лівон-ської війни. Активну ролю о-дігравали у війнах також та-тари, мордовці, чуваші, марій-ці, а навіть кавказці, які хоті-ли з доброї волі служити ца-рю..." Ну, цілком так, як тепер хочуть служити „геніяльному" і всяке таке, інше Сталіну. „При появі московського вій-ська в Лівонії до нього при-ставали натовпами приязно настроєні латиші, естонці, лі-вонці і фінляндці..." Як це бу-ло й в часі останньої фінлянд-ської війни. „Намагання Івана IV. наблизитися до Балтійсь-кого моря мали спочатку у-спіх, було вже навязано тор-говельні зносини через Нарву з Европою. Але це перелякало всіх европейських можно-владців..." Отже показується, що вже й в XVI. віці були в Европі держави, що виступа-ли спільно проти появи моск-винів в Европі, наслідком чо-го ії урятовано від московсь-ких впливів майже на дальші двіста років.

Божевільні масакри уряджу-вані Іваном Лютим автор на-магається виправдати вказан-ням на те, що і в Европі була в тій добі й інквізиція, і Вар-толомійська ніч і інші нелюд-ські чини. Але це порівнання кульгає, розуміється на всі ноги. Поруч з актами фана-тизму і жорстокости повста-вали в Европі, до якої належа-ла і яку боронила від східних варварів і Україна, величні твори науки, літератури і ми-стецтва, перед якими й тепер ще схиляється з подивом ціле культурне людство. Москов-щинаж того і значно пізнішо-го часу крім лютого дикун-ства ще руйнувала на сході держави, що стояли на значно вищім ніж вона рівні куль-тури.

Коли московські можно-владці ідеалізують тепер сво-го попередника зперед чотир-рьох соток років, його люті чини і дикунство його доби, це більш ніж зрозуміло. Вони є наступниками його і не менш кривавого „реформато-ра", Петра І. Не лише мета, а й засоби московського імпері-ялізму лишаються незмін-ними. **К. В.**

ПОВІДОМЛЕННЯ

у справі іменування делеґатів до комісії статутової і провірочної.

Згідно з параграфом 16 статуту У. Н. Союзу, головний екзекутивний комітет У. Н. Союзу на засіданні, що відбулося у днях 10-го й 11-го березня 1941 р., рішив іменувати отсих делеґатів до комісій статутової і провірочної.

КОМІСІЯ СТАТУТОВА:

Д-р Володимир Ґалан, від. 239, зо стейту Пенсильванія, Петро Кучма, від. 361, зо стейту Ню Йорк, Іван Павловський, від. 230, зо стейту Огайо, Антін Маланчук, від. 54, зо стейту Конектикат.

КОМІСІЯ ПРОВІРОЧНА:

Григорій Тимчій, від. 347, зо стейту Ню Джерзі, Григорій Дацків, від. 106, зо стейту Іллінойс, Іван Заблоцький, від. 94, зо стейту Мішіґен, Павло Дуда, від. 341, з провінції Онтеріо, Канада, Михайло Дуткевич, від. 56, зо стейту Вест Верджінія.

Статутова комісія урядуватиме в головній канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81-83 Ґренд Стріт, Джерзі Сити, Н. Дж., від 5-го до 10-го травня включно. Отже делеґати, іменовані до цеї комісії, мають явитись у головній канцелярії У. Н. Союзу в понеділок, 5-го травня, в 9-тій годині рано.

Знов делеґати, іменовані до комісії провірочної, мають приїхати до Ґарісбурґу, Па., та зачати своє урядування в четвер, 8-го травня, в 9-тій годині рано в готелі Пенн-Геріс.

Головний екзекутивний Комітет У. Н. Союзу.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Делеґати й Делеґатки, що бажають замешкати в цім го-телі, в якім відбудеться конвенція У. Н. Союзу, повинні при-слати якнайскорше замовлення до головної канцелярії У. Н. Союзу. Бо зоглядy на те, що Леґіслятура стейту Пенсил-ванії буде ще відбувати свої сесії впродовж травня, то готелі є досить переповнені, а тому для певности треба замовити помешкання вже тепер.

Кімната в цім готелі, в якім відбудеться конвенція, кошту-тує для двох осіб від $5 вгору, а для одної особи від $3 вгору.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

Конвенційні Проекти

[18]

Братство св. Івана Хрестите-ля, відділ 230, У. Н. Союзу в Йонгставн, О., на зборах, дня 9. лютого 1941. року, ухвали-ло, щоб предложити конвенції під розвагу ось такі точки:

1. Наради на конвенції, щоб починалися в годині 8. ра-но, а кінчилися в годині 6. вечером.
2. Провірна комісія, щоб че-кувала делеґатів при вході до салі, та щоб не відчи-тувано імен делеґатів, бо при відчитанні відзива-ються за неприявних інші. Відчитування забирає теж багато часу.
3. Обговорити й вирішити вже раз справу Сиротин-ця. Як не можна цеї спра-ви полагодити, то щоб звернути членам і відділам гроші.
4. Щоб на конвенцію мав право висилати делеґата лиш такий відділ, що має не менше як 35 членів.
5. Завести для дітей 10, 15 і 20-літнє обезпечення, так зване Добил-Індемнити.
6. Щоб з одного міста не ви-бирати двох, або трьох головних урядників, а лиш одного.
7. Ковенція повинна назначу-вати місце наступної кон-венції.
8. Щоб У. Н. Союз давав своїм членам даром річні стінні календарі.
9. Як можна, щоб давати членам більшу дивіденду.
10. Предсідникам, касієрам і секретарям відділовим, щоб дати більшу нагороду за їх працю.
11. Прямувати до злуки всіх українських запомогових орґанізацій в Америці в о-дин Український Народний Союз.
12. Як можна, щоб уділяти хо-рим членам більшу запо-могу як тепер.
13. За приєднування нових членів давати більшу наго-роду, бо в цей спосіб мож-на буде збільшити число нових членів.
14. Перенести У. Н. Союз до Ню Йорку, бо це поможе збільшити орґанізацію.

Теодор Періг, предс.;
М. Мушинський, касієр;
І. Павловський, секр. і д-т.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАСТАНОВІМСЯ НАД УКРА-ЇНСЬКОЮ ПРЕСОЮ В АМЕРИЦІ.

Від якогось часу зачали по-являтися в „Свободі" статті, в яких описується положення чужинецької преси в Америці. А в тому пишеться теж і про незавидне положення україн-ської преси.

Хто тільки трохи застанов-ляється над цею справою, му-сить відчувати в серцю страх за те, що може прийти неспо-діваною час, що не стане укра-їнської преси в Америці. І то, що найгірше, це готово ста-тись з нашої власної вини і байдужности. Та найбільше болить мене те, що коли чи-таю ріжні проекти, то не ба-чу ніде голосу, що брав би під увагу положення нашої преси, або, просто кажучи, на-шої „Свободи", бо в проек-тах про неї говориться. Не можу ніяк зрозуміти і відчу-ти тих, що так легко пово-дяться з газетою і вирішують, що може часопис виходити раз на тиждень, чи два, що оплата 30 центів на місяць за велика, що часопис не дає по-живного матеріялу до чи-тання, що нема в ньому нічо-го повчаючого і т. д. А про те, в яких обставинах „Свобода" видається і чи можна в тепе-рішніх часах взагалі за таку ціну видавати того роду газе-ту, та ще вимагати, щоб вона поліпшувалась, ніхто ні сло-вом не згадує. Чи так можна поступати? Чи це веде до ці-ли?

А вже не розумію, як може свідома українська людина ду-мати, що нам можна обійтися без своєї преси. Живемо в культурній Америці й бачимо власними очима, як америка-нець купує найменше два ра-зи в день газету, а звичайно три рази: рано, в полудне й вечером. І то купує за кожним разом не одну, але й по кілька газет. І скільки видає він на ті газети? А ми що ро-бимо? Добиваємо ті газети, що й без того ледви клига-ють. Виглядає, що доконче хочемо їм ще за нашої памя-ти заспівати „Вічная память". А вже таки воно смішно ви-глядає, коли беремось поучу-вати редактора, який він має давати матеріял до газети. Таж зрозуміймо, що редактор має до діла з тисячами чита-ців, а кожний з них має я-кісь свої окремі вимоги, чи свій смак. Чи можна їх усіх за-доволити? Я не є проти кри-тики. Але я є за те, щоб той, що береться критикувати, ро-зумівся на справі хоч трохи. Бо інакше, то виглядатиме то-та критика на таке, якби хтось брався летуна вчити керувати літаком, хоч сам не визнаєть-ся на машинерії, ні навіть не був у літаку. Коли говоримо, що можна видавати „Свобо-ду" краще й дешевше, так треба тому, що таке твердить, спершу переконатись, чи таке можливе. Треба піти до чужих газет і приглянутись, як там іде справа. А говорення на ві-тер — добра не приносить. Також не можна переходити легко над справою відношен-ня „Свободи" до У. Н. Союзу. Я, наприклад, переконуюсь, що „Свобода" яка була дав-ніше, такою й остала щодо духа і віддaности ідеям У. Н. Союзу. Але зате тепер ліпше те, що У. Н. Союз є обезпе-чений перед ріжними клопо-тами, на які „Свобода" зав-жди наражена, а які можуть потягати фінансові видатки. „Свобода" мала й має повно ворогів, бо боронить чесно у-країнське імя і дбає добре про американську землю, остеріга-ючи її перед всіми ворогами. А таке не подобається воро-гам Америки і тим, що є про-ти визволення України. Ще раз кажу, щоб ми добре за-становились над нашою пре-сою в Америці, бо вона є ду-же важним чинником у нашо-му життю. Коли „Свобода" перший раз за такі довгі часи звертається до нас з голосом остороги, то видно, що й во-на знайшлася в тяжкому по-ложенню. Тому мусимо її під-тримати! І над тим думаймо, бо тепер на те пора. Набли-жається конвенція У. Н. Сою-зу, а її слово в тій справі за-важить на дальшій долі „Сво-боди".

Михайло Фук, делеґат, з Ембрідж, Па.

БОМБАРДУЮТЬ ПІРЕЙ. Німецькі бомби падають ко-ло Пірею, порту Атен, викидаючи в повітря високі стовпи води. Світлина, знята видимо німецькими ле-тунами з повітря, була переслана радіом з Берліна.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

О. Івах; Винніпеґ, Канада. Це було подане помилково „О. Івахів". Було справлене в дальших числах того самого видання. Тільки перші числа вийшли з цею помилкою.

В. Ч., Амстердам, Н. Й. — Витинок з місцевої газети про наш Великдень дістали. Це ду-же гарно, що подбали в Вас про те, щоб американська га-зета написала так багато про наше Богослуження. Подібні витинки маємо й з інших гро-мад. Де було кому подбати, там ґазети помістили. Тільки кінець надається для передру-ку, бо все інше є таке саме, що й по інших громадах.

YOUR ARMY

(This is the first of a series of articles prepared by Army Infor-mation Service, 90 Church Street, New York City, covering the his-tory of the Army and giving facts and figures on its organization. Succeeding articles will be pub-lished weekly until the series is completed).

The War Department which is responsible for the military defense of the United States is older than the Republic. It was established after the thirteen colonies had achieved their independence, but before they had become the United States by ratification of the Fed-eral Constitution. General Ben-jamin Lincoln was the First Sec-retary of War and was succeeded by General Henry Knox who was in office when the Constitution was ratified. General Knox was con-tinued in office by President Wash-ington and became the first Sec-retary of War under the Federal Constitution.

As originally established the War Department had much broad-er powers than it has today. Its powers included those now exer-cised by the Navy Department and the Department of Interior. It had control of all military commissions; the land and naval forces and war-like stores of the government; all matters generally pertaining to military and naval affairs; the granting of lands to persons en-titled to them because of military service; and all matters pertain-ing to Indian affairs.

Soon after the Department was established Congress enacted a law vesting authority for the pur-chase of all military and naval supplies in the Treasury Depart-ment. After about a year, how-ever, the law was changed and the War Department was authorized to do its own buying—as it has been doing ever since.

In spite of the wide powers given to the War Department, no provision was made for organizing the department into sections. The Secretary of War was expected to handle all of the business. It was not until shortly before the War of 1812 that Congress voted the authority necessary to establish Quartermaster, Commissary, Ord-nance, Pay and Medical depart-ments under War Department set-up. In the meantime the War De-partment began building the first Navy of the new Republic and the historic frigates, United States, Constitution and Constellation were built and launched under the Authority of the War Department. It was not until April 1798 that Congress created a Navy Depart-ment which took over the naval affairs which the War Department had handled from birth of the Re-public.

By 1816 the War Department had established an Apothecary's De-partment with an Apothecary Gen-eral at its head; A Purchasing De-partment and the Corps of En-gineers as a special branch. It also had an Adjutant-General, an of-ficer known as "Adjutant and In-spector General" and two Judge Advocates. A few years later a "signal service" which later be-came the present Signal Corps was added. The principal duty of the original Signal Service appears to have been the collection of weather information.

In about 1822 the War Depart-ment divided the country into two military divisions, each under the command of a Brigadier General with a Major General, stationed in Washington as commander-in-Chief of the armed forces. In 1842 the country was divided into nine Military departments, each under the command of a General or a field officer.

(The Second Article Will Appear Next Week)

ЕТНОҐРАФІЧНИЙ МУЗЕЙ У ЛЬВОВІ.

На Радянській вулиці у Львові відкрили етнографіч-ний музей. В ньому містяться етнографічні збірки з Гуцуль-щини, Бойківщини й Карпат-ської України.

Між іншим є цінна збірка різьб гуцульських різьбарів Щербаків і гуцульського гон-чаря Бахматюка.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(1)

Елементи, що продовж тисячліть зложилися на сформування нинішньої української культури.

Археольогічні, етнольогічні, антропольогічні та історичні досліди українських та неукраїнських дослідників останніх 30 літ причинилися багато до висвітлення підставових елементів, що зложилися, продовж більше як 4,000 літ на сформування нинішньої української культури. Одні з тих елементів увійшли в її основу ще в далеку давнину, в так звані **передісторичні часи**, на яких 2,500 літ до приходу Христа. Про них говорять тільки мертві свідки — розкопані могили, найдені в них предмети щоденного вжитку чи релігійного культу, лобини тих людей, що спочили в тих могилах. Подібність похоронних звичаїв та найдених предметів дає вченому археольогови можність устaлити, до якого то безіменного народу ті могили належали а їх густіше чи рідше розкинення на якімсь просторі позволяє устaлити обшари його розселення та шляхи, якими він прийшов. Поможе йому антрополог, що своїм циркелем помірить лобини покійників та устaлить, що це люди тої самої чи другої раси.

На ті найстарші верстви української культури прийшли другі вже в ті часи, коли про українських предків згадують вже письменні записки сусідних народів вищої культури: **греків**, римлян, византійців чи арабів; себто в часи з половини останньої тисячі літ до Христа та першої по Христі. Наука називає ті часи **прото-історичними** або вчасно історичними. Предки українського народу стикалися тоді і з народами високої цивілізації та неодно від них переймали, але через українську землю, зокрема через її степову полосу, перевалювалися ріжні варварські племена, які приходили з Азії несучи зі собою знищення а нерідко й поневолення тубильців-рільників на довший чи короткий час. Неодно дотеперішне оповідання грецького чи византійського писателя про наших предків, їх організацію, їх оборонні вали та замки, які наука вважала за легенди, нині завдяки розкопкам археольогів останніх десятків літ найшли своє потвердження.

Від половини 10-го століття український нарід зачав лишати по собі письмені записки про своє життя та про свої взаємини зі сусідами; це вже **історичні часи української культури**, часи в першу чергу могутнього впливу християнства на дотеперішну культуру українського народу.

Походження передісторичної культури українців.

Українські археольоги та антропольоги Вовк, Вадим Щербаківський, Раковський, Пастернак, Борковський та інші, а також неукраїнські Хвойка, Ростовцев, Спицин, Копперс та Шмід доказали, що хотяй на нинішній Україні людина довгоголової раси жила в пізнім палеоліті, то одначе вона з України вивандрувала на північ, та нинішний український нарід не має з тим чоловіком нічого спільного. **Головною основою української раси став** чоловік, що прийшов на Україну біля 2,500 літ перед Христом у так званім мезоліті. Та людність наплинала до нас з передньої Азії двома шляхами, менша частина через Кавказ зі сходу, та більша частина через Балкани, нинішну Болгарію з полудня; тому то й ту расу людей називає наука динарською расою. Вона розсілася також на захід від України в полудневій Польщі, Чехії та Швайцарії. Це була раса широкоголова, культурно стояла вже досить високо, знала агрікультуру. Це були ті самі люди, що створили високу межопотамську культуру й здвигнули великі міста Асирії та Вавилонії.

З гробів розкинених дуже густо по цілій Україні від Карпат і долішнього Дунаю по Кавказ видно, що та людність мала високо розвинену мальовану кераміку, яку уживала до релігійних обрядів. Мала **зорганізований стан жреків**. Покійників засадничо палили й порох зсипали до урн, біля яких ставили в мальованих горшках поживу та знаряддя, якого покійник потребував у тому житті; значиться вірили в позагробове життя. Хати будували з глини, як у Вавилоні.

Передове місце займав у тої раси не мущина, але жінка й тому під суспільним оглядом та раса мала устрій матріярхальний; значить проводила жінка. Божества жіночого роду займали передове місце перед божествами мужеського роду.

(Дальше буде).

ЯК ПЕС З КОТОМ? — Хлопячий Клюб у Ню Йорку відбув недавно свою річну виставу улюблених звірят. Виставлені на ній коти відносилися дуже мирно до собачки.

СЛАВНИЙ ТЕНІСТ ЖЕНИТЬСЯ. — Фред Пері, відомий інтернаціональний грач у ситківку, родом з Англії, нині громадянин Злучених Держав, і його наречена Сандра Бреос.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ГАРТФОРД, КОНН. КОМУНІКАТ

Екзекутиви У. М. О. К. у справі „Студентського Фонду".

Екзекутива Української Молодечої Організації стейту Конектикат на своїм останнім засіданню рішила, що започаткований нею „Студентський Фонд" стає доконаним фактом. Ухвалено, щоб кожного року роздати певну скількість студентських стипендій.

В тій справі Екзекутива У. М. О. К. звертається з гарячим поклоном до всіх заінтересованих, щоб негайно скомунікувалися з екзекутивою У. М. О. К. відносно своїх аплікацій. Щоб бодай частинно обзнакомити всіх заінтересованих з цілю „Студентського Фонду", ми подаємо його головніші точки:

Ціль.

Українська Молодеча Організація стейту Конетикат своїм „Студентським Фондом" змагає до того, щоби піднести рівень американсько-українського громадського життя шляхом виховання нових кадр провідників. Тому являється конечністю дати якнайбільшу фінансову поміч всім здібним і надійним студентам українського походження.

Ціллю цих студентських стипендій є помогти кожній молодій людині, що має певну мету перед собою і свідома того, що повинна ужити всі свої здібности і всякі нагоди не тільки для особистих цілей, але для добра своїх співгромадян.

Апліканти.

Особи, котрі покінчили середню школу і заміряють вступити до каледжу, семинарія, або технічної школи.

Кількість стипендій.

Ці стипендії повинні бути доступні для найбільшого числа студентів. Тому їх обмежено до першого року студій. Екзекутива застерігає собі право спинити плачення стипендій, коли вважатиме це за відповідне.

Щоб дістати стипендію, аплікант мусить мати такі кваліфікації:

1. Мусить бути мешканцем стейту Конетикат і бути українського походження.
2. Ця стипендія буде дана тому студентови, для котрого перший рік студій у вибраній школі був би трудним, але не конечно неможливим через фінансові трудноці.
3. Мусить бути здібним студентом.
4. Мусить мати добрий характер.
5. Мусить відзначатися прикметами провідника.
6. Мусить стреміти до скінчення своїх студій.

За дальшими інформаціями звертатися до:

Miss Vera Malanchuk,
Sec. of Scholardship Board
453 North Main Street
Wallingford, Conn.

Реченець аплікацій кінчиться дня 30. квітня 1941. р.

За Екзекутиву — У. М. О. К.:

А. Бидлян, рек. секр.
Андрій Мельник, голова.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На поміч сиротам.

На поклик голови Самостійного Золотого Хреста Америки, пані Стефанії Галичин, члениці відділів 20-го і 21-го Золотого Хреста з Елизабет, занялись у цвітну неділю збіркою під церквою св. Володимира, та зібрали до пушок $47.70, які то гроші призначено на поміч сиротам, що лишилися по поляглих Січових героях Карпатської України. Ці гроші переслано до головної управи С. З. Х. А., а та переслала до „Обєднання".

Збіркою занялись пані: Сухорська, Боднар, Каша, Цитко, Могила, Горин, Чечіль і Ґенега.

Сердечна подяка належиться о. Чапельському, місцевому пароховi, і о. Маркову, що тоді мав у нашій церкві місію, які віднеслись до парохіян зо щирим зазивом та просили зложити жертву для отсих сиріт по борцях за волю України.

Також дякуємо жертводавцям за їх щедрі дари, а також і тим членицям, що занялись збіркою.

За уряд 20-го відділу:

Анна Ґенега, предс.;
Марія Феден, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

САВТПОРТ, КОНН. — Перший квартальний мітинг Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 84., відбудеться в неділю, 27. квітня, в галі Українського Народного Дому, 279 Кінгс Гайвей Вест, Савтпорт, Кон., пополудні. Уряд просить всіх прибути на час, старших і молодших. Буде роздача грамот, платничих книжечок і відзнак для тих нових членів, котрі вступили в місяцю березні, і деяким позагодити, які будуть на денім порядку. — Петро Дудко, секр.

РАНКІН, ПА. — Звичайний мітинг Бр. св. Григорія, від. 24., відбудеться в неділю, 27. квітня, на галі від. 101 Гавкін Евеню, точно в годині 6. вечер. Проситься довгуючих вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Батьки і Мамі, котрі ще не маєте ваші діти вписані до У. Н. Союзу, скажіть секретареві, а секретар радо прийде записати. — За уряд: Олекса Глова, предс.; Антін Кушнір, кас.; Микола Щур, секр.

ЗГИНУВ ВОЯК-УКРАЇНЕЦЬ.

У 40 лісті втрат, виданий головною кватирою національної оборони в Оттаві, находиться імя Михайла Мекгрегора, який служив при Королівсько-канадійських інжинірах.

Мекгрегор був українець. Мав 28 літ і був жонатий з українкою. Його родичі Бартки й жінка Анна, живуть у Винніпегу.

БРОНКС, Н. Й.

Повідомляю всіх українців, що **4. мая, то є в Неділю Мироносиць**, Сестриціво при Українській Церкви св. Тройці, 1745 Washington Ave., Bronx, N. Y. (недалеко 174. ул.) уряджує **Спільне СВЯЧЕНЕ** зараз по Службі Божій, котра зачнеться, як кожної неділі, в 10.30 рано.

о. Петро Журавецький, парох.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 286. Підступний напад.

Батавський шпигун, який слідкував за дівчиною, переконавшись, що Тарзана нема, подався скоро до своїх, щоб їх сповістити.

„Вона сама одна", говорив він своїм товаришам. „Великий пан не може їй тепер помогти". Бутавці зрадіди.

Та на шкоду Тарзелі вона сама не була тепер така обережна, як звичайно. Бо вона тепер думала багато про Тарзана, забуваючи про все інше.

Отож, вона ні не завважила, ні не приготувалась якслід до можливого нападу. В тім стані напали на неї з укриття батавці.